

2. Цау, И. Сталинский террор в Советской Молдавии, 1940-1954 гг. Режим доступа: <http://dacoromania.net/article/stalinist-terror-soviet-moldavia-1940-1953>.

3. Комунальна установа «Ізмаїльський архів» (далі – КУІА). Ф. Р-35, оп.1, спр. 61. 56 арк.

4. КУІА. Ф. Р-35, оп.1, спр. 24. 84 арк.

KRZYSZTOF FILIPOW
UNIwersytet w Białymstoku
ORCID: 0000-0002-0748-4277

БОНИ НА ЗИМОВУ ДОПОМОГУ WINTERHILFSWERK (WHW) У ГЕНЕРАЛЬНОМУ ГУБЕРНАТОРСТВІ 1941 – 1944 РР.

BONY POMOCY ZIMOWEJ (WHW) W GENERALNYM GUBERNATORSTWIE 1941 - 1944

Akcja Pomocy Zimowej została wprowadzona w III Rzeszy 1 października 1933 r. wraz z dojściem do władzy partii narodowo – socjalistycznej (NSDAP). Była to akcja pomocowa dla ludności związana z powszechnym brakiem żywności w Niemczech. Nazywana pospolicie przez Niemców „niedzielą z Eintopfem”, oznaczała po prostu przygotowanie prostego posiłku jednodaniowego.

Od tego dnia w okresie zimowym w Niemczech od października do marca każdego roku, w każdą niedzielę miesiąca miano w niemieckich domach przygotowywać obiad składający się z jednego dania zamiast obiadu tradycyjnego. Wyznaczono ogólnie, że taki jednodaniowy posiłek nie może przekraczać kosztów 50 Reichsfenigów na osobę. Kwoty zaoszczędzone w ten sposób na obiedzie w domostwie miały być wpłacone na konto specjalnie utworzonej we wrześniu 1933 r. instytucji nazwanej: Niemiecką Pomocą Zimową (*Winterhilfswerk des Deutschen Volkes*) nazywanej w skrócie: WHW.

Zebrane w ten sposób pieniądze miały być przeznaczone na wsparcie osób biednych i potrzebujących. Z urzędu mieli się tym zajmować pracownicy Narodowosocjalistycznej Opieki Społecznej (*Nationalsozialistische Volkswohlfahrt; NSV*).

Leksykon Trzeciej Rzeszy stwierdzał między innymi: „WHW, jako podstawowy element narodowej socjalistycznej polityki społecznej, miała na celu ustabilizowanie reżimu i jego totalitarnego egzekwowania w różnych aspektach.”

W apelu do Adwentu w 1933 r. lokalna gazeta informowała: „Ten pierwszy Adwent to niedziela jednodaniowa [gulaszowa-KF]. Twoim obowiązkiem jest ograniczenie posiłku niedzielnego do tego stopnia, aby twoje ofiary mogły postawić potrzebujących co najmniej na stole niedzielnym, aby przygotować jednodaniowy obiad na niedzielę w miesiącu Bożego Narodzenia. Niech 6 milionów towarzyszy poczuje oczekiwanie Bożego Narodzenia przez was wszystkich, kobietę i mężczyznę,

aby upewnić się, że 3 grudnia 1933 r. wiele razy przekroczy ofiarę z ostatniej niedzieli gulaszowej.” [NS-Spurenstuche im Lande Braunschweig: ”Eintopf und Eintopfsonntag”; dostęp: 08.05.2020].

Ten zwyczaj niedzieli jednodaniowej obowiązywał w restauracjach, które musiały dostosować się do tak narzuconego przez partię nazistowską prawa. Od 14 października 1934 r. w niemieckich gospodach i barach dozwolone były tylko trzy rodzaje dań gulaszowych: „Łyżkowy groszek z wkładką, zupa z makaronem z mięsem oraz garnek warzyw z wkładką (ugotowane razem)”. Przepis z groszkiem był prosty : należało włożyć kielbasę, wieprzowinę lub marynowane mięso. Odpowiednie naczynia były ustawiane na kolejne niedziele miesiąca.

Wszystkie restauracje zostały podzielone na trzy klasy, które zarządzały potrawami za określoną sumę: 0,70 Rpf, 1 Marka i 2 Marki. Goście otrzymywali potwierdzenie z numerowanego bloku paragonu na kwotę wyłaconą organizacji pomocy zimowej.

Zadaniem niedzieli z „*eintopfem*” było nie tylko wsparcie materialne III Rzeszy, poprzez zbiórki pieniężne, lecz także poparcie ideowe. Miało to służyć budowie poczucia wspólnoty narodowej. Oczywiście w narodowosocjalistycznym Niemiec.

Nie wystarczyło bowiem złożyć datek w ramach niedzielnej akcji a później spożyć normalny niedzielny obiad. Idea Pomocy Zimowej była głębsza: „Podczas niedzieli z *eintopfem* cały naród niemiecki miał świadomie ponosić ofiarę (...), aby pomóc potrzebującym” [1937: Meyers Lexikon, s. 528].

Całej tej akcji zawsze towarzyszyło hasło: „czynu niemieckiego socjalizmu”. Takie publiczne spożywanie „*eintopfu*” było wykorzystywane przez czołowe osobistości III Rzeszy kanclerza Adolfa Hitlera i ministra propagandy Josepha Goebbelsa, jako narzędzie doskonałej propagandy. Dla potrzeb ludności gazety masowo publikowały przepisy na dania jednogarnkowe. Wydano także drukiem książkę kucharską przygotowaną przez Ernę Horn.

Z chwilą wybuchu wojny we wrześniu 1939 r. zaniechano używania określenia "Eintopfsonntag", Co więcej w 1942 r. zakazano oficjalnie używania tej nazwy zastępując ją określeniem „Opfersonntag“ (niedziela ofiarna) [1998: C. Schmitz-Berning, Vokabular des Nationalsozialismus, New York, s. 174].

Sytuacja w Niemczech związana z akcją Pomocy Zimowej szybko się jednak zmieniła. Zamieniono ją w praktyce na daninę za rzecz III Rzeszy. W całych Niemczech słychać było teraz brzęk puszek zbierających pieniądze na WHW. Obok pieniędzy jako faktycznie przymusowych danin od pracowników wszystkich instytucji i pracujących w zakładach państwowych i prywatnych zbierano także ubrania i inne rzeczy materialne. Szczególnie rozwinięte to to było po wybuchu wojny. W rzeczywistości było to łatanie budżetu III Rzeszy Niemieckiej nadszarpniętego wojenną opcją.

Charakterystycznym elementem życia w Niemczech stały się liczne zbiórki pieniężne na WHW (Winterhilfswerk). Nic to nie miało wspólnego ze wspieraniem biednych i potrzebujących. Chodziło o zebranie jak najwięcej pieniędzy na prowadzenie wojny. Każdego października zbiórka zaczynała się od przemówienia

Adolfa Hitlera i chwaleń niemieckiej wspólnoty z jej chęcią niesienia pomocy współobywatelom znajdującym się w potrzebie. Do akcji wkraczały komórki partyjne NSDAP i przeprowadzano sześciomiesięczne zbiórki datków i pieniędzy. Obok pieniędzy rozprowadzono najprzeróżniejsze zabawki i drobiazgi przeznaczone dla dzieci. Były to zmasowane serie wydawnicze rozpowszechnione na terenie Rzeszy i krajów okupowanych. Przymusowym darczyńcom wręczano w podzięce rozmaite drobiazgi, takie jak znaczki z wizerunkami zwierząt lub herbami miast. Wielokrotnie datki pozwalały zebrać całą kolekcję takich pamiątek.

W rzeczywistości, Mimo, że kwesty uliczne były najbardziej rzucającym się w oczy elementem Pomocy Zimowej, realnie zebrano tym sposobem ok. 10% wszystkich ofiar. Większość stanowiły darowizny w postaci żywności i ubrań, duże wpłaty od przedsiębiorstw i organizacji społecznych, a także automatyczne potrącenia od pensji robotników pobierane wraz z podatkiem.

Przed wszystkim Pomoc Zimowa była poważnym źródłem dochodów do budżetu III Rzeszy, które wzrosły z 0,3 miliardów reichsmarek na przełomie lat 1933/1934 do 1,6 miliardów zimą z 1942/1943 r. Środki te mogły być wykorzystane do zastąpienia – lub przynajmniej uzupełnienia – wydatków socjalnych, tym samym umożliwiając zwiększenie nakładów na inne cele, takie jak zbrojenia. [2018: R. Moorhouse, Trzecia Rzesza w 100 przedmiotach, Kraków].

Podczas wojny Pomoc Zimowa posłużyła między innymi do zbiórki ubrań dla żołnierzy na froncie wschodnim. Wśród Niemców krążył żart, że skrót akcji, WHW, oznacza tak naprawdę Waffen Hilfswerk – Pomoc Zbrojną.

Akcję Pomocy Zimowej wprowadzono także na ziemiach okupowanych. Dotyczyło to także Generalnego Gubernatorstwa powołanego w 1939 r. na części ziem polskich okupowanych przez III Rzeszę. Teren Generalnego Gubernatorstwa obejmował podział na dystrykty: krakowski, lubelski, radomski i warszawski. Po ataku na Związek Sowiecki w czerwcu 1941 r. powiększono Generalne Gubernatorstwo o powołany dystrykt lwowski. Dystrykt Galicja jak go nazwano powołał Adolf Hitler dekretem z 1 sierpnia 1941 r.

W Generalnym Gubernatorstwie biorąc za wzór tereny III Rzeszy także prowadzono akcję Pomocy Zimowej. I tak jak w Niemczech zimą 1941/1942 oraz 1943/1944 r. wprowadzono do obiegu bony wartościowe (znaczki wartościowe) Akcji Pomocy Zimowej – WHW (Winterhilfswerk). Akcja ta przygotowana była w starostwach powiatowych Gubernatorstwa i skierowana była do ludności niemieckiej, volksdeutschów i niektórych Polaków i przedstawicieli innych narodowości, byłych obywateli polskich. Dotyczyło to m. in. mieszkańców dystryktu lwowskiego, lecz w bardzo ograniczonym zakresie. Z tej Akcji Pomocy Zimowej całkowicie wykluczono ludność żydowską. Postanowienia wykonawcze do wprowadzenia bonów wartościowych wyraźnie stanowiły: „Znawkami wartościowymi nie wolno płacić w sklepach żydowskich”. [1941: Postanowienia wykonawcze dotyczące wydania i rozliczenia znaczków wartościowych na środki żywności, odzież i opał na rzecz Akcji Pomocy Zimowej Narodu Niemieckiego w GG, Kraków].

Zasadę udzielania temu przedsięwzięciu podano do wiadomości na druku

„Postanowieniu wykonawczym” z 1941 r. W Akcji Pomocy Zimowej Narodu Niemieckiego wydane mieć były znaczki wartościowe o kilku nominałach. Były to odcinki 1, 2, 5, 10 i 20 zł. Wszystkie miały być oznaczone numerami bieżącymi. Spełniały więc funkcję de facto pieniądza zastępczego.

Wykonane miały być na papierze z wodnym znakiem i zaopatrzone w pieczęć odnośnej placówki Pomocy Zimowej, która dysponowała tymi znaczkami wartościowymi. Wydanie ich dotyczyło tylko jednej serii. Zastrzegano sobie także wydanie dodatkowo znaczka wartościowego o nominale 5 zł. Emisja miała być wykonana na dzień 30 stycznia, określany jako „Pobór Narodowy” (Nationale Erhebungs).

W jakim celu służyć miały te bony wartościowe WHW w Generalnym Gubernatorstwie. Uprawniały one mianowicie do zapłaty następujących dóbr: środki żywności, odzież, opał, światło oraz gaz. Zakazem objęto wydawanie za te bony wartościowe innych towarów. Szczególnie zabronione było wydawanie różnicy w gotówce. Zapobiec chciano w ten sposób wymieniania znaczków wartościowych na obiegowy pieniądź, na czym traciłby Bank Emisyjny w Krakowie.

Pierwotnie zamierzano wydać tylko jedną emisję w okresie od 1 października 1941 r. do 31 marca 1942 r. miały być wykorzystywane we wszystkich sklepach jako środek płatniczy. Co więcej musiały być podpisane własnoręcznie przez obdarowanego z podaniem miejsca zamieszkania. Całkowicie zabronione było korzystanie w celu zapłaty za towary w sklepach należących do ludności żydowskiej. Dotyczyło to w oczywisty sposób sklepów znajdujących się w gettach.

Osobnym zagadnieniem było rozliczenie owych znaczków wartościowych. Właściciele sklepów otrzymane bony mieli poświadczyć na stronie odwrotnej znaczków poprzez ich własnoręczne podpisanie, opatrzenie pieczętką firmową wraz ze szczegółownieniem wydanego rodzaju towaru.

Wszelkie nadużycia znaczków wartościowych podlegały sankcji karnej i ścigane były z urzędu. Były też inne restrykcje. Jeśli bony wartościowe złożone były po terminie (31 marca) lub były bez podpisu obdarowanego, a także pozbawione pieczęci firmowej placówki WHW danego dystryktu nie mogły być w żaden sposób respektowane i przyjmowane przez sklepy jako zapłata za towar.

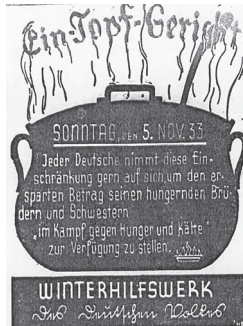
Wypłaty za znaczki wartościowe miała być wykonywana na bieżąco. Tak więc od momentu emisji do dnia 30 kwietnia danego roku. W przypadku I emisji był to dzień 30 kwietnia 1942 r. Wypłata następowała we wszystkich kasach publicznych oraz prywatnych. Można było tego dokonać także w Komunalnych Kasach Oszczędności na terenie całego Generalnego Gubernatorstwa. Nie było w tym wypadku jakiegóż szczególnej rejonizacji.

Kolejnym obostrzeniem był całkowity zakaz przyjmowania przez kasy i banki tych bonów wartościowych po 30 kwietnia b. r. Nie przyjmowano więc bonów od sklepów żywnościowych, handlujących odzieżą oraz węglem, a także zakładów gazowniczych i elektrycznych. Nie wolno było kasom za wymianę pobierać żadnych opłat manipulacyjnych.

W przypadku rozliczenia większej ilości bonów wartościowych, powyżej 100 należało wiazać je w paczki po 100 sztuk. Dotyczyło to oczywiście takich samych nominałów.

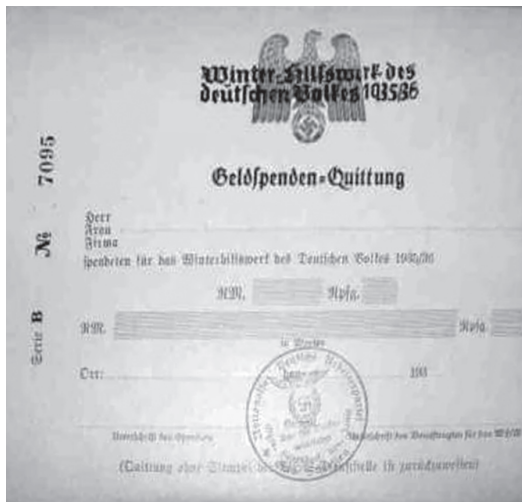
„Eintopfsonntag” w III Rzeszy

„Eintopfsonntag”:
druki propagandowe i odznaki

*Zbiorki pieniezne
na „Winterhilfswerk” (WHW)*

Pokwitowanie pieniezne na WHW w III Rzeszy

**Dem Winterhilfswerk
des deutschen Volkes**

STELLE ICH EINE SPENDE

_____ RM

ZUR VERFÜGUNG

MEIN BETRAG ÜBERWEISE ICH - GEMÜTLICH - IN _____ RÄTEN

- AM _____ AUF DAS KONTO _____

Konten nicht umfänglich

1940/1941

Ort und Tag _____ Unterschrift und Siegel _____

<p>Altspinnstoffe</p> <p>Männer- Bekleidung</p> <p>Anzüge</p> <p>Jaketen</p> <p>Wäster</p> <p>Hosen</p> <p>Hosenträger</p> <p>Hüte</p> <p>Mützen</p> <p>Arbeits- kleidung</p> <p>Stiefel</p> <p>Sonstige</p>	<p><i>Spinnstoff- und Schubaammlung 1943</i></p> <p>SPENDENSCHIEIN</p> <p>Von / Van _____</p> <p>In _____</p> <p>spendete im 4. Kriegsjahre nebenstehend ver- zeichnete Altspinnstoffe, Kleidung und Schuhe</p> <p style="text-align: center;"></p> <p style="text-align: center;">Berlin, im Mai 1943</p> <p style="text-align: center;"><i>Lau</i></p> <p style="text-align: center;">Reichsverband der Deutschen Industrie Postfach 117, Altkönigsallee 117, Berlin</p>	<p>Schuhe / Stiefel</p> <p>Frauen- Bekleidung</p> <p>Wäster</p> <p>Jaketen</p> <p>Hosen</p> <p>Röcke</p> <p>Mäntel</p> <p>Hüte</p> <p>Mützen</p> <p>Arbeits- kleidung</p> <p>Stiefel</p> <p>Sonstige</p>
---	--	---

Pokwitowanie pieniężne na WHW w III Rzeszy

GENERALNE GUBERNATORSTWO PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY 1941 - 1945

DYSTRYKT GALICJA włączony do Generalnego Gubernatorstwa (Distrikt Galizien) (1941 - 1945)

Postanowienia wykonawcze

dotyczące wydania i rozliczenia znaczków wartościowych na środki żywności, odziei i opał na rzecz Akcji Pomocy Zimowej Narodu Niemieckiego w GG.

A. Wydawanie.

W WHW wydawane będą obdarowanymi znaczkami wartościowymi w odinkach na ZI 1.--, ZI 2.--, ZI 5.--, ZI 10.-- i ZI 20.--, **opróczno bieżącymi sumami.**

Znaczkami wartościowymi sporządzone są na kolorowym papierze ze znakom wodnym i zapечатzone pieczęcią odnośną pieczęcią WHW. Znaczkami wartościowymi wydane są w jednej serii. Ponadto wydany zostanie znaczek wartościowy na ZI 5.--, na dzień Narodowe Erhebung (30 stycznia).

Znaczkami wartościowymi uprawniając do zapłaty za środki żywności, odziei, opał, światła i gaz. Za znaczki te nie wolno wydać innych towarów. Wydać należy w gotówce nie może być ukończonym.

Znaczkami wartościowymi wydawanymi będą w czasie od 1 października 1941 do 31 marca 1942 i będą przyjmowane jako środek płatniczy we wszystkich sklepach a podpiłane być muszą własnoręcznie przez obdarowanego (miejscowo i ulicę). Znaczkami wartościowymi nie wolno płać w sklepach żywności.

B. Rozliczenie.

Rozliczenie znaczków wartościowych dokonuje się w sposób następujący: Właściciele sklepów zaspokajają otrzymane jako zapłatę znaczki wartościowe na odroczone rychło swoją płatnością firmową albo własnoręcznym podpisem i wyszczególniają wydany rodzaj towaru.

Każde nadwyżka znaczków wartościowych trzymanych w drodze karni. Znaczkami wartościowymi przedkładane przez obdarowanego do 31 marca 1942, jak również znaczki nie podpisane przez obdarowanego i nie zapечатzone pieczęcią pieczęcią WHW, nie mogą być przez sklepy przyjmowane jako zapłata.

Wpłata równowartości znaczków wartościowych następuje bieżąco od dnia wydania do dnia 30 kwietnia 1942 we wszystkich kasach publicznych i prywatnych banków, jak również Komunalnych Kas Oszczędności w GG. Po 30 kwietnia 1942 może to być nie mogą więcej przyjmować znaczków wartościowych od sklepów żywności, handlu odziei i węgla, zakładów gazowych i elektrycznych. Za wymiar znaczków wartościowych nie mogą być zaliczane żadnych opłat.

Eigenhändige Unterschrift und Anschrift des Betreffenden:
Własnoręczny podpis i adres otrzymującego zapłatę:

Name: _____ Strasse Nr.: _____
 Namestr.: _____
 Ort: _____
 Wohnort: _____

Ausführungsbestimmungen

über die Ausgabe und Abrechnung von Wertscheinen für Lebensmittel, Bekleidungsstücke und Brennstoffe für das Winterhilfswerk des Deutschen Volkes im Generalgouvernement.

A. Ausgabe

Im WHW werden an die Bezieher laufend ausgeteilte Wertscheine im Werte von ZI 1.--, ZI 2.--, ZI 5.--, ZI 10.-- und ZI 20.-- ausgeteilt.

Die Wertscheine sind auf farbigem Wasserzeichenpapier hergestellt und mit dem Stempel der zuständigen WHW-Dienststelle versehen. Die Ausgabe der Wertscheine erfolgt in einer Serie. Aufgeben erfolgt die Ausgabe eines Wertscheines zu ZI 5.-- zum Tage der nächsten Erhebung (30. Januar).

Die Wertscheine berechtigen zur Zahlung von Lebensmitteln, Bekleidungsstücken, Brennstoff, Licht und Gas. Andere Waren dürfen auf diese Wertscheine nicht veräußert werden. Eine Differenzvergütung ist hier darf nicht erfolgen.

Die Wertscheine werden ausgeben in der Zeit vom 1. Oktober 1941 bis 31. März 1942, in allen Geschäften in Zahlung genommen und können die eigenhändige Unterschrift und Anschrift des Bezieher (Ort und Straße) in jüdischen Geschäften dürfen die Wertscheine nicht in Zahlung gegeben werden.

B. Abrechnung

Die Abrechnung der Wertscheine erfolgt folgendermaßen: Die Geschäftsinhaber versehen die in Zahlung genommenen Wertscheine auf der Rückseite mit ihrem Firmensiegel oder mit eigenhändiger Unterschrift und kennzeichnen die ausgegebene Warengattung.

Jede missbräuchliche Verwendung der Wertscheine wird strafrechtlich verfolgt. Wertscheine, die nach dem 31. März 1942 von dem Bezieher vorgelegt werden oder Scheine, die von dem Bezieher nicht eigenhändig unterschrieben sind und dem Stempel der WHW-Dienststelle nicht tragen, dürfen von den Geschäften nicht in Zahlung genommen werden.

Die Entlohnung des Gegenwertes der Wertscheine erfolgt laufend von Tage der Ausgabe ab bis zum 30. 4. 1942 bei allen Zahlstellen der öffentlichen und privaten Banken sowie der kommunalen Sparkassen im Generalgouvernement. Nach dem 30. April 1942 dürfen die Zahlstellen Wertscheine von den Geschäften des Lebensmittel-, Bekleidungs- und Bekleidungs- sowie Gas- und Elektrizitätswerke nicht mehr in Zahlung nehmen. Für die Entlohnung der Wertscheine dürfen die Zahlstellen keine Gebühr erheben.

Die Kreditlinie erstreckt die von ihnen eingeleiteten Wertscheine durch Abschneiden der linken unteren Ecke. Die Wertscheine sind der nächstgelegenen Zweigstellen der Emissionbank vorzulegen, welche die dem einbringenden Kreditinstitut abhandelt.

Die Emissionbank sammelt alle bei ihren Niederlassungen eingehenden Wertscheine bei ihrer Hauptniederlassung in Krakau und rechnet monatlich mit dem Beauftragten für die WHW im Generalgouvernement, Krakau, Reichstr. No. 46 ab, indem sie die Entlohnungsumme dem bei ihr gehaltenen Konto belastet. Die Beauftragung der Zweigstellen der Emissionbank bis spätestens bis 15. Mai 1942 zu erfolgen. Die Beauftragung der Emissionbank mit dem Beauftragten für die WHW ist bis zum 31. Mai 1942 durchzuführen. Eine Verlängerung dieser Termine ist ausgeschlossen.

Stempel der Ausgabeort

Ich versichere, diesen Wertschein in Zahlung genommen zu haben für Zögung, in vorliegendem Sinne für den Wert des Wertscheines zu erheben

1. Lebensmittel (Trocken)
2. Bekleidung (Wolle)
3. Brennstoffe (Opal)
4. Gas und Strom (Gaz i prąd)

Monat, Zahlstelle, Unterschrift, Unterschrift

Personen oder eigenhändige Unterschrift (Stempel) des Wirtes im Winterhilfswerk

Handstempel für die WHW im Generalgouvernement. Personell der WHW, Platz Dmowski u. Gas. Untermarkt

Postanowienia wykonawcze wprowadzenia bonow wartościowych w Generalnym Gubernatorstwie – Krakow 1941

*Bony wartosciowe (WHW) w Generalnym Gubernatorstwie –
emisja 1943-1944*

Eigenhändige Unterschrift und Anschrift des Betreten:
Własnoręczny podpis i adres otrzymującego zapomogę:

Name:
Nazwisko:

Ort:
Miejscowość:

Strasse Nr.:
ulica Nr.

Der Gegenwert dieses Wertscheines wird längstens bis zum 30. April 1944 bei allen Zahlstellen der öffentlichen und privaten Banken sowie der kommunalen Sparkassen im Generalgouvernement erstattet. Soweit mehr als 100 Wertscheine gleichen Nennwertes abgeliefert werden, sind diese zu je 100 Stück zu bündeln. Die Zahlstellen führen die eingelösten Wertscheine bis längstens 31. Mai 1944 über ihre Zentralstellen zur Verrechnung mit dem Beauftragten für das WHW. im Generalgouvernement, Krakau, Reichsstrasse 46, ab. Równowartość niniejszego bonu wartościowego wypłacana jest najwyżej do dnia 30 kwietnia 1944 r. przez wszystkie kasy banków oficjalnych i prywatnych oraz Komunalnych Kas Oszczędności w Generalnym Gubernatorstwie. O ile oddano więcej niż 100 bonów wartościowych o równej wartości nominalnej, należy je związać w paczki po 100 sztuk. Kasy odprowadzają zrealizowane bony wartościowe najpóźniej do dnia 31 maja 1944 r. za pośrednictwem swej centrali Pełnomocnikowi dla WHW. (Pomoc Żimowa) w Generalnym Gubernatorstwie, Kraków, Reichsstrasse 46.

Ich versichere, diesen Wertschein in Zahlung genommen zu haben für
Zapewniam, że przyjąłem niniejszy bon wartościowy do zapłacenia

1. Lebensmittel
2. Bekleidung
3. Brennstoffe
4. Gas und Strom
5. Haushaltsgegenstände

Nicht-zutreffendes streichen!
Nieodpowiednie skreślić!

Stempel der Ausgabestelle

Müller
Beauftragter für das WHW. im Generalgouvernement.
Pełnomocnik dla WHW. (Pomoc Żimowa) w Gen. Gubernatorstwie.

Firmenstempel oder eigenhändige Unterschrift
Stempel firmowy lub własnoręczny podpis

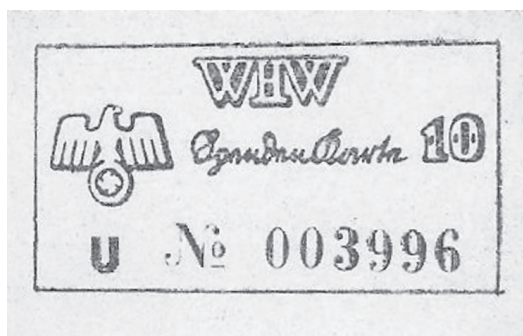
Bony wartościowe (WHW) w Generalnym Gubernatorstwie – emisja 1943-1944 (awers i rewers)

Bony wydane w III Rzeszy – emisje lat 1941-1944

*Bon wartościowy (WHW) w Generalnym Gubernatorstwie
– emisja „Sonderausgabe” 1943-1944*

*Bon WHW 10 groszy i znaczek 20 groszy na WHW 1941/42
(z mapą GG)*

Rozliczenie kas nastąpić miało do 15 maja 1942 r. Kasy odprowadzały zrealizowane bony za pośrednictwem swej centrali, Pełnomocnikowi dla WHW w Generalnym Gubernatorstwie w Krakowie przy ul. Reichsstrasse 46. Zaś Bank Emisyjny jako datę ostatecznego rozliczenia miał określony na 31 maja 1942 r. Chodziło oczywiście o I emisję znaczków wartościowych. Zasady takie utrzymane były w następnej emisji w 1943 r. [2008: J. Koziczyński, Banknoty polskie. Kolekcja Lucow, T. IV 1939 – 1945, Warszawa, s. 243].

W przypadku emisji akcji pomocowej z 1943/1944 r. (tzw. wydanie specjalne – Sonderausgabe) rozpoczynała się ona 30 stycznia 1944 i trwała do 31 marca tegoż roku.

Z Generalnego Gubernatorstwa znane są trzy emisje znaczków wartościowych. 1 obejmowała zimę 1941/1942 i, 2 związane zimą 1943/1944 r. Emisje miały nominały od 1 poprzez 2, 5, 10 i 20 zł. Tylko 3 emisja (specjalna) znana jest z jednej wartości 20 zł.

Znaczki wartościowe WHW, drukowane były na papierze zabezpieczonym wodnym znakiem, posiadały bieżącą numerację. Posiadały pieczęć placówki Pomocy Zimowej. W 1943 r. Akcja Pomocy Zimowej Narodowi Niemieckiemu obchodziła 10 lat swojej działalności.

Emisja 2 zł. była barwy szarozielonej z giloszowaniem jasnoniebieskim, 5 i 10 zł. jasno zielonej z giloszowaniem jasnoburaczkowym na 5 zł. i jasnobrązowym na 10 zł. Bon o wartości 20 zł. także był jasnozielony z giloszowaniem ciemnobrunatnym. Dotyczy to emisji z 1943/1944. W wykonaniu graficznym nawiązują one do emisji WHW dla Rzeszy z 1942/1943 r. Widać, że projekty graficzne bonów wykonał ten sam grafik.

Osobliwie wygląda emisja specjalna z 30 stycznia 1944 r. w grafice nawiązuje do militarystyki poprzez umieszczeniem żołnierza w rynsztunku opartego o miecz. W tle zaś umieszczono postać oracza. Kolorystyka zielona z niebieskim i jasnożółtym giloszowaniem. Na wszystkich emisjach umieszczono oczywiście godło III Rzeszy – tzw. niemiecką „gagę”.

Obok emisji złotych WHW na terenie Generalnego Gubernatorstwa wprowadzono do obiegu także „znaczki” o nominałach 10 (gr.?). Drukowane na zwykłym papierze, z numeracją i oznakowaniem serii, facsimile podpisu oraz skrótem emitenta: WHW. Nie znamy jednak jego przeznaczenia.

Wydano także „znaczek” o wartości 20 gr, emisji 1941/942 r. z konturem mapy Generalnego Gubernatorstwa. Emitent WHW określił ten „bon” jako: bon darowizny - „Spendenmarke”.

Koniec okupacji niemieckiej na ziemiach polskich oznaczał też koniec quasi państwa: Generalnego Gubernatorstwa. Był to też koniec działalności Niemieckiej Pomocy Zimowej oraz obiegu znaczków wartościowych jako zastępczego środka płatniczego.